

Велич і краса лицарської звитяги у романах М.Вінграновського "Северин Наливайко" та В.Скотта "Айвенго"

Аркушенко В.В.,
учитель української мови та літератури
Первомайської ЗОШ I-III ст. № 16

11 клас (позакласне читання, фрагмент уроку)

Тема. Велич і краса лицарської звитяги у романах
"Северин Наливайко" та В.Скотта "Айвенго".

М. Вінграновського

Мета:

- розкрити образи головних героїв творів, зіставити їхні спільні риси вдачі, проаналізувати знання учнів про лицарські заповіді та заповіді козака;
- розвивати навички дослідницької роботи, творчу уяву, логічне мислення, пам'ять, увагу;
- виховувати в учнів моральні якості: патріотизм, любов до Батьківщини, благородство, активну життєву позицію.

Де козак, там і слава.
Нар. творчість
Лицар не той, у кого меч,
а той, у кого благородне серце.
Дж.Р.Р.Мартін

Фрагмент уроку

Творчий проект. Дослідницька робота в групах

1 група. Зібрати інформацію про лицарство. Коли був заснований перший лицарський орден? Якими заповідями керувалися лицарі? Ознайомте із ними однокласників.

2 група. Зібрати інформацію про виникнення козацтва. Які заповіді були важливими для запорозького козака? Ознайомте із ними однокласників.

Варіант відповіді для 1-ої групи

ЛИЦАР (рицар) — середньовічний шляхетський титул в Європі; воїн з важким озброєнням і спорядженням; самовідданий, благородний захисник кого-, чого-небудь.

ЛИЦАРСТВО (тобто лицарський орден) було засноване 11 500 років тому в Англії королем Артуром.

Лицарський закон наказував так:

- Будь завжди приготований, завжди при зброї, хіба крім нічного відпочинку.
- До чого б ти не брався, прагни здобути честь і добре ім'я.
- Обороняй убогих і немічних.
- Допомагай тим, що самі оборонитися не можуть.
Не роби нічого такого, що завдає комусь шкоди чи зневаги.
- Будь готовий обороняти свою Батьківщину.
- Охотніше працюй за честь, ніж за зиск.
- Ніколи не ламай своєї обіцянки.
- Честь Батьківщини борони своїм життям.
- Краще чесно померти, ніж ганебно жити.

Варіант відповіді для 2-ої групи

Козак – вільний лицар, шляхетний оборонець рідної землі, одвічний вартовий свободи і незалежності українського народу.

Перші згадки про українських козаків відносяться до кінця XV століття, хоч саме їхнє виникнення відбулося в більш ранній період. Ще за часів Київської Русі літописи згадують про існування на кордоні руських земель і кочового степу бродників і

берладників – вільних людей, котрі не підкорялися князівській владі й жили, зокрема, за рахунок здобичі від набігів на половців і візантійські володіння.

Козацький закон наказував так:

- Любити батьків, бути вірним у коханні, дружбі, побратимстві, товаришуванні, ставленні до Батьківщини, рідного народу.
- Готовність турбуватися про молодших, зокрема дітей, літніх людей і людей похилого віку.
- Підкреслено шанобливе ставлення до матері, дівчини, жінки, бабусі.
- Непохитна вірність ідеям, принципам народної моралі, національним і загальнолюдським цінностям.
- Відстоювання свободи і незалежності особистості, народу, держави, єдності і соборності українських земель.
- Прагнення робити пожертвування на будівництво храмів, навчально-виховних закладів, просвітніх установ, пам'яток історії та культури.
- Готовність проявляти принциповість і непримиренність до зла, аморальності.
- Здатність цілеспрямовано й систематично розвивати фізичні та духовні сили, зокрема непохитну силу волі і непоборну силу духу, можливості свого організму займатися самопізнанням і самовдосконаленням.
- Уміння скрізь чинити благородно, виявляти добродійність, лицарські чесноти, глибоку історичну пам'ять, національну гідність і гордість.
- Турбота про розвиток національних традицій, звичаїв, обрядів; бережливе ставлення до рідної природи, землі, примноження її багатств.
- Прагнення зробити якнайбільший особистий внесок у підвищення добробуту рідного народу, його матеріального і духовного рівня.

Домашнє завдання: На основі проектного матеріалу зробити порівняльну характеристику (цитатну) Северина Наливайка та Уїлфреда Айвенго, виявити спільні риси вдачі відчайдушного козака та доблесного лицаря.

Порівняльна характеристика Северина Наливайка та Уїлфреда Айвенго

Сміливий ватажок Северин Наливайко	Спільні риси	Доблесний лицар Уїлфред Айвенго
<p>"...з'явився Северин Наливайко і став за нас: за нашу віру і землю, за нашу колишню волю і ще не загублену гідність..."</p> <p>"Наливайко скавав не пригнувшись у сідлі, а відкинувшись у ньому спиною і головою, і у тім спокої відчувалася сила, напруга і розмах..."</p> <p>"Хан відпускає Наливайка на волю тому, що Наливайко за волю б'ється"</p> <p>"Знаю, панове, одне:</p>	<p>1. Сміливість</p> <p>2. Відчайдушність</p> <p>3. Благородство</p> <p>4. Чесність</p>	<p>"Айвенго прийме будь-який виклик до чесного бою"</p> <p>"Людина помирає, а слава залишається!"</p> <p>"Він добрий юнак і вчасно повертає свої борги"</p> <p>"Чим більше перешкод, тим більше попереду Слави"</p> <p>"Лицарський</p>

<p><i>пожирання одним народом іншого до благодаті не приведе"</i> <i>"Ми будемо захищати себе – свою віру, і мову, і свій народ"</i> <i>"Наливайко відчував: одне його слово – і сотня... розвернеться і поскаче до острога, та сотня знала, що він цього слова не скаже, бо князів наказ був наказом"</i> <i>"Галю, я тут,» - крикнув мало не зомлілий гетьман і закликав перед дверцятами шарабану"</i> <i>"Був ніби вічний! В ньому та його коні сиділо ще кілька таких"</i> <i>"...як тільки він розігнеться, зведеться у стременах і розріже повітря шаблею – не ухилиться вже ніхто!"</i> <i>"Наливайко навчений військової справи, освічений, хитрий, а через те і грізний український селянський гетьман"</i></p>	<p>5. Патріотизм</p> <p>6. Відданість клятві</p> <p>7. Вірність у коханні, шанобливе ставлення до жінки</p> <p>8. Сміливість у бою</p> <p>9. Майстерність у володінні зброєю</p> <p>10. Принциповість</p>	<p><i>дух учить нас цінувати власне життя значно нижче честі, торжествувати над всілякими незгодами, не боятися нічого, крім безчестя"</i> <i>"Моя відданість накликає гоніння на найпрекраснішу із жінок"</i> <i>"Не думав я, що знайшовся б такий боєць, що міг би подужати за один день п'ять лицарів!"</i></p>
---	---	--

Висновок. Северин Наливайко та Уїлфред Айвенго – найяскравіші представники українського козацтва і європейського лицарства, втілення високих моральних якостей; у цих образах Микола Вінграновський та Вальтер Скотт втілили народні уявлення про ідеального воїна та чоловіка.